

SPORTOLÓI – EDZŐI KARRIER

I.

1. Tizenegy éves koromban kezdtem el vívni, Kispesten a Vörös Csillag Traktorgyár Vívó szakosztályában. Heti két edzésem volt – kedden és csütörtök este –, egészen harmadikos gimnazista koromig. Ekkor kezdtem bejárni a „fővárosi” vívó egyesületekbe (Vasas, MEDOSZ, Honvéd, Vörös Meteor, Csepel), hogy nagyobb tapasztalatra tegyek szert, és (valamint azzal a nem titkolt szándékkal), hogy esetleg egy nagyobb – tehetősebb – egyesület segít egyetemi felvételimben.
2. Valószínűleg kiemelkedően tehetséges lehettem; mindenesetre, egyesületemben, a Traktorgyárban, rajtam kívül nem volt első osztályú vívó. Pedig minden év szeptemberében több mint száz gyerek kezdett a vívással megismerkedni. Amikor 17 évesen első osztályú lettem, újságcikk jelent meg rólam a „Népsportban”, mint a legfiatalabb első osztályú vívóról. Az edzőm, Kasztovszky Iván elsősorban testnevelő tanár volt; mellette – talán egy-két évig -, még néhány másik edző is tanított vívást a Vörös Csillag Traktorgyárban (Lukovich István felesége, Piroska; Szondi István). Kasztovszky Iván elsősorban testnevelő volt (általános iskolában tanított), de nagyszerű sportember is: lovagolt, súlyt emelt, jógázott (könyv is jelent meg róla), de vadászott is - nemcsak fegyverrel, hanem csúzlival, sőt íjjal (nyílpuskával) is.
3. Végül is az érettségi évében a Vasas megkeresésére átigazoltam. Igazából a MEDOSZ-ba mentem volna szívesebben, mivel az ottani kardozókkal és a klubelnökkel (Nagy Sándorral) nagyon jó kapcsolatom alakult ki. A klub-edzőjük azonban, Beke Zoltán, akivel én is szívesen dolgoztam volna, az NDK-ba szerződött (és a klub néhány év múlva meg is szűnt).
4. Az érettségit követő néhány napban azonban autóbalesetem lett (biciklivel egy kocsinak ütköztem). Talán egy hónapig járni sem tudtam, így a felvételi az orvosira, füstbe ment. Ezért aztán ebben az évben Franciaországba utaztam rokonaimhoz. Napközben egy garázsban kocsit mostam, míg esténként a tourcoing-i vívóklubban vívtam, és készültem a felvételire.
5. Másodszorra sem sikerült: bár kitűnő tanuló voltam, és az írásbeli felvételim is nagyszerűen sikerült; a szóbeli vizsgán szóváltásba keveredtem a KISZ titkárral, aki nehezményezte, hogy miért Franciaországban - egy kapitalista országban - dolgoztam, és miért nem inkább a Csepel Műveknél. Bánatosan mentem le augusztus elején a Tatára, a junior edzőtáborba. Itt minden vívótársam a TF-re készülődött, a vívó mesterképző

felvételijére. Kedvetlenül, de végül én is belevágtam. Elsőnek vettek fel, valószínűleg feltűnően jó érettségi bizonyítványom miatt.

6. A TF eleinte annyira nem tetszett, hogy komolyan gondolkoztam azon, hogy otthagynom. Vívó tanárain – Bay Bélát kivéve katona-mesterek voltak, akik nem sokat haboztak használni a vívófegyvert a hibajavításra. És bár otthoni nevelésem hagyományosnak volt mondható, ahol jó néhány pofon és verés hozzá tartozott a négy gyerek pedagógiai észre térítésére, mégis a főiskolán tapasztaltak elrémítettek. Szerencsére az elméleti tárgyak tetszettek – sok orvosi tárgy is akadt a tantárgyak között -, és lassacskán megbarátkoztam vívó tanárainnal is. Amikor 1970-ben végeztem, Bay Béla azzal lepett meg, hogy felkért, maradjak mellette a Tanszéken, tanársegédként.
7. Huszonkét évesen, a legtöbb hallgatóm idősebb volt nálam. Ez nem igazán zavart, hiszen a vívó-társadalomban a mai napig az un. „csendőrpertu” dívik: a gyerekek magázódnak (gyakran tetszikeznek), az edző-tanár tegezi versenyzőit-hallgatóit. Amikor '70 októberében elkezdtem a TF-n tanítani, már felvettek és jártam az ELTE-BTK pszichológia szakára. Még nem kaptam meg klinikai pszichológusi diplomám, amikor – vélhetőleg nosztalgiából -, felvettem egyéni levelező szakon a TTK biológus szakot is. Az alapszigorlatok után, két év múlva hagytam csak abba. Huszonnyolc éves voltam már, és valószínűleg ekkortól fogadtam el, hogy a vívás lesz az „igazi” munkám.

II.

1. A Vasasban nagyszerű csapatba kerültem: edzőm Enyedi Siegfried egyben a válogatott edzője is volt. (Ebben az évtizedben az ötfős válogatott kardcsapatból gyakran négyen is a Vasasból kerültek ki.) Enyedi a felnőttek mellett az utánpótlással (a juniorokkal), de más klub versenyzőivel is dolgozott (Hammang- Vörös Meteor, Nagy Zsolt –MEDOSZ-OSC, Körmőczi Csaba - Újpesti Dózsa, stb.).
2. Délelőtt a TF vívómesterképzésében tanultunk és vívtam, esténként a Vasasban edzettünk. Az átállás, az edzőváltás számomra azonban nem ment simán. Majdnem két évig tartott, amíg megszoktam, és hasznosítani tudtam Enyedivel való munkát, (iskolát). Közel három éve dolgoztunk már, amikor 1970-ben – éppen megkaptam a TF vívó szakedzői diplomámat -, Enyedi Siegfried kint maradt Németországban (a Müncheneri Olimpiára készítette fel a német válogatottat). Komoly úr maradt utána, mivel három edző is kellett, hogy az általa végzett munkát pótolni tudják. Ekkor állt be vívómesternek – orvosi munkáját otthagyva – Mendelényi Tamás, aki a Vasas és a válogatott edzője is lett; kényszerűségből, ekkor kezdtem el én is az utánpótláskorú Vasas kardozókkal dolgozni.
3. Az egyetememi tanulmányaim (klinikai pszichológia - biológus szak), valamint a TF-n végzett oktatói munkám mellett, elkezdtem tehát a tanítani a Vasasban, sőt még abban az évben junior keretedző is lettem. Tanítványaim kezdetben, zömében a Vasasból kerültek ki; később azonban a teljes magyar (kard)utánpótlás válogatott edzéseit, edzőtáborait, utazásait is én intéztem. Több mint négy évig dolgoztam keretedzőként. Ebben az időszakban nyert a junior világbajnokságon ezüstérmes Varga Károly (1970) - Vasasból; szintén ezüstérmes Gedőváry Imre (1971) – az Újpesti Dózsából; bronzérmes lett Gulácsi

Ferenc (1973) – BVSC; valamint tanítványom a Vasasból, Gellért Miklós, aki ezüstérmes lett 1974-ben, Isztambulban.

4. A Vasasban – Enyeditől megörökölt tanítványaimnak nagyon sokat köszönhetek: kilenc Magyar Bajnokságot nyertek, négyet csapatban, ötöt egyéniben. Valószínűleg, keretedzői kinevezésemet is nekik köszönhettem! De mindezekén túl, szakmai szempontból sokkal többet kaptam tőlük annál, amit – abban az időben, mint kezdő edző -, én adhattam nekik. Nagy György, Fűtő György (kétszeres egyéni Magyar Bajnok), Tábor István, Tábor Sándor (egyéni Magyar Bajnok), Polgár Pál, Gellért Miklós (egyéni Magyar Bajnok) négy éven át minden csapatbajnokságot megnyertek. Közülük, a legtehetségesebb két vívó Gellért Miklós és Tábor Sándor később a Vasas felnőtt csapatába is bekerült. 1978-ban, mindkét tanítványommal együtt BEK-t nyertünk a Vasas csapatával. Egyszerre lettem a Bajnokcsapatok Európa Kupájának győztes csapatának vívója és ugyanakkor egyik edzője!
5. Bár rég végeztem, sőt már tanítottam a TF-n, még legalább két éven át rendszeresen „készültem” az esti vívóedzésekre: különböző vívó gyakorlatokat - az esti iskolavívás feladatait - próbálgattam el (karddal a kezemben). Mivel azonban tanulószobám nemcsak kicsi, alacsony is volt, térdelve gyakoroltam. Ijesztő látvány lehetett, ahogy pszichológiai tételeket memorizálva, térdelve hadonászok a kardommal.....

III.

1. 1982-ben mentem ki Párizsba, a Francia Vívószövetség meghívására. Néhány évvel korábban kezdődött a két Szövetség együttműködése: a franciák kardvívásban, a magyarok törben voltak „gyengék”. Tehát francia kardozók – később mesterek - jöttek Budapestre, és magyar törmesterek mentek Franciaországba, továbbképzésre. A pesti továbbképzéseket – Bay Béla felkérésére, én tartottam, mivel a TF-n tanítottam és még a vívók között is kevesen beszéltek franciául. A Francia Szövetség vezetői arra kértek, hogy a kardozóik legyenek nemzetközileg eredményesebbek, mivel akkor már több mint húsz éve, vegetáltak. (Ez azt jelentette, hogy pl.: az előző, '81-es VB-n – amit Franciaországban rendeztek -, a francia kardcsapat hetedik lett!) Ők ezt rendkívül lehangolóknak találták, mivel a többi fegyvernemben, tör és párbajtörben, a nemzetközi élvonalban voltak. (Csak emlékeztetőként, 2005-ben a magyar kardcsapat a lipcei VB-n 10. lett, a Pekingi Olimpián nyolcból, hetedik!)
2. Elkezdtünk dolgozni, és igazából nagy szerencsém volt, mert annak ellenére, hogy személyemben egy külföldi edzőt szerződtettek, egyáltalán nem hittek abban, hogy komolyan sikerülhet az előrelépés. Ezért aztán kb. két éven át, hagytak nyugodtan dolgozni, alig-alig törődtek velünk. Közben én megismerkedtem a vívóimmal, francia kollegáimmal, a Szövetség struktúrájával, működésével, stb., stb. Ekkoriban - a Moszkvai Olimpia után -, a nyolcvanas évek elején, alakult ki véglegesen a Francia Szövetség szerkezete: minden fegyvernem élére vezetőedzőt, fegyvernemi felelőst neveztek ki, aki napi két alkalommal vezette az edzéseket, iskoláztatta a vívókat, elutazott velük a francia és külföldi versenyekre, VK-ra, VB és olimpiára, stb. Ez akkoriban, (immár több mint 25 éve), viszonylag új volt, mivel a '76-os Montreali olimpiáig nem voltak kinevezett vezetőedzők. A hetvenes évekig a francia vívók is általában a klubjukban a klubedzőikkel készültek a VB vagy olimpiákra, úgy ahogy a magyar vívók jelenleg is. Viszont addig is

megvolt már és működtek az egyes Fegyvernemi Bizottságok (ami nálunk csak 2005-ben jött létre): ők végezték a versenyek lebonyolítását, a külföldi versenyekre történő utazásokat, a ranglistát, a válogatást, ők gazdálkodtak a fegyvernemi budget-vel, stb.

3. Mint kard-vezetőedzőnek, nagyon rangos elődeim voltak: a hetvenes évek elején, négy éven át M. Lefin volt a kard vezetőedző. (Lefin később a francia párbajtőr megújítója volt Franciaországban, egy kicsit úgy, ahogy Vass Imre nálunk.) Azért vállalta el ezt a posztot, hogy tűz közelben legyen, és mert tőr - vezetőedző szeretett volna lenni, hiszen ez ott a legnépszerűbb fegyvernem. A törvívás nagy szerencséjére, ez nem sikerült neki, így négy év „kardoskodás” után, párbajtőr vezetőedző lett. Később világ és olimpiai bajnokok egész sorát nevelte fel. Utódja, a kardvívásban, Jean-Michel Oprendek lett. Ő törvívó volt, aki három év múlva, a Moszkvai Olimpia után, a Francia Szövetség technikai igazgatója lett. (Az ő meghívására, és a Szövetség elnökének R. Boitelle – a későbbi Nemzetközi Vívószövetség elnökének – a közbenjárására engedtek ki Franciaországba.) Oprendek az egyik legképzettebb mester volt Franciaországban, ráadásul, ambiciózus, jó adminisztrációs-szervező képességgel is rendelkezett. Utána, Michel Perrin lett két évre a kard - vezetőedző: ő már csak „másodlagos frissességű” edző volt, nem a kora, de tudása és szerepe alapján; de szintén jó szervezőkészséggel rendelkezett. (Évekig járt a különböző országokba továbbképzéseket tartani, mindhárom fegyvernemben, nagy sikerrel, többek között az én módszerem alapján is.) Mind a hárman un. „katonai mesterek” voltak, a katonai vívómester-képzőn végeztek (innen is ismerték egymást). Bár mindhárman képzett, jó mesterek voltak, egyikük sem volt kardozó, és nem sikerült a francia kardvívást megújítaniuk, felemelniük.
4. Amikor kikerültem Franciaországba, már több mint tíz éve voltam a TF mesterképző tanára (Bay Béla mellett), négy évig voltam a Junior válogatott edzője, valamint szintén több mint tíz éve tanítottam a VASAS-ban; mégis nem voltam igazából felkészülve a francia kardcsapat irányítására. Keveset tudtam a *terhelésről*, a felkészülés egyik legfontosabb részéről. Ezzel abban az időben, - legalábbis a vívásban – nem nagyon törődtek: úgy gondolták, a vívónak a technikát kell megtanítani, ha nem hülye, rájön a taktikára, - tehát azzal sem kell foglalkozni -, és sokat kell vívni, hogy eredményesek legyünk. Ez sokáig igaz volt, de éppen ebben az időben kezdett a Világ Kupa sorozat kialakulni. (Kardban először 1977-ben volt az első VK.) Egyre több verseny lett és lassacskán – a teniszhez hasonlóan kialakult az ATP pontszámítás – ranglista - és versenyrendszer. Ettől kezdve nem volt mindegy, hogy mikor és hol vívunk, és milyen eredménnyel. A terhelés és annak kézbe tartása nagyon fontos lett. (Christian D’Oriola, a francia törvívás legnagyobb egyénisége elmondta, hogy amikor 1955-ben olimpiai és világbajnokként kikapott a magyar Gyuricza Józseftől, következő olimpiai felkészülése során rendkívül megterhelő edzés- és versenytervet alkalmazott: abban az évben 4 (négy) versenyen is részt vett, hogy megfelelően felkészüljön a visszavágásra és második egyéni olimpiai címe megszerzésére. Sikerült! Összehasonlításképpen: jelenleg több mint húsz VK verseny van fegyvernemenként!)
5. Az első perctől kezdve, írni kezdtem az elvégzett munkát: ki volt edzésen, mikor iskoláztam, a (heti két) háziversenyen hány találatot értek el, ki hányszor győzött, mennyi a levívott mérkőzések száma valamint a különböző versenyeken hogyan szerepeltek és ott milyen terhelés érte őket. Ekkor még nem volt *összehasonlítási alapom*; az egyik évet még nem tudtam a másikkal összehasonlítani. (Az évek előrehaladtával később ez nagy segítségemre volt.) A francia kardozók eleinte elképedtek: napi két, - heti nyolc edzés, hetente két háziverseny, iskola, lábmunka, konvenció stb., stb., ez meghaladta a

felfogóképességüket. (Előttem *heti két* edzésük volt) De hamar rákaptak a munka ízére. Eleinte, érte őket egy-egy rosszmájú megjegyzés a törözőktől, hogy ennyit dolgoznak. Később, már irigykedtek rájuk, mivel bár még messze eredményesebbek voltak nálunk, az, hogy naponta estig edzünk, akkor, amikor ők már délutánonként elmentek a klubjaikba, elgondolkoltatta őket is. Már csak eredmények kellettek ahhoz, hogy népszerűek, sőt példaképek legyünk.

6. A Bécsi Világbajnokságra, '83-ban Vichy-ben volt az edzőtábor. Pokoli meleg volt, ráadásul a vívóterem teteje üvegből volt. Úgy volt tervezve, hogy vizet permeteznek rá, így hűtik. A permetező berendezés azonban elromlott, nem működött. (Ezen, azt hiszem, csak én *nem* lepődtem meg - Magyarországról érkeztem!) Akkor láttam először futni vívókat: minden reggel futással kezdett mindenki. Bár utálok futni, szó nélkül nekivágtam, hogy lássam mit is jelent. Mindenesetre kibírtam, az edzést is levezettem. (Persze fiatalabb, 33 éves voltam.) Sőt, hogy jobban lássam az elvégzett munka hatását, miután leadtam az iskolákat, én is beszálltam a naponkénti asszózásba és a háziversenyekbe.
7. Itt láttam először, hogy mit jelent edzőnek, *vezető*-edzőnek lenni: az egyik olimpiai és világbajnok törözőnek, D. Flament-nak iskolát adott J. M. Oprendek, technikai igazgató. Elégedetlen volt ugyanis törözők, főleg a vezetőedző, Jacky Courtillat munkájával. (Kiválóan képzett edző volt, keze pedig csodálatos.) Az iskola majdnem egy órát tartott – a teremben 50 °C volt -, és Oprendek törét háromszor repítette el Didier Flament. Ilyenkor, mindig nagyon udvariasan bocsánatot kért, Oprendek pedig, szó nélkül összeszedte a fegyverét és folytatták az iskolát. Imponáló volt!
8. Mivel J. M. Oprendek ekkor már főleg adminisztrációs munkát végzett a Szövetségben, - noha esténként dolgozott a Raçing Club de France - ban is -, az edzőtáborban végre élvezni tudta a fizikai munkát. Minden reggel, - még hozzá nagy erővel – részt vett a futásokban, és ahogy az előbb írtam, iskolákat is adott törben de párbajtörben is. – „Jó kardedző is vagyok” – mondta nekem – „de te jobb vagy nálam”. Így kardiskolát nem adott. (Ekkor még nagyon hatott a régi DTN-ek, - technikai igazgatók - példája, hogy iskolát adtak korábban minden vívónak.) Azonban ekkor már jól látszott, hogy ezt a vívók nagyon nem díjazták, sőt kifejezetten irritálja őket. Az edzők, szó nélkül hagyták -, talán arra gondoltak, egyszer ők is lehetnek DTN-ek.
9. A harmadik napon M. Oprendek lesérült. Ettől kezdve sok időt töltött a gyúrószobában, hallgatva a panaszkodó (sérült) vívókat. Edzői értekezletet hívott össze: - „Mit szóltok” – kérdezte, - „ne rövidítsük le az edzőtábort?” (összesen két hét tábor volt.) – „túlságosan nagy a meleg, a vívók fáradtak”- folytatta. Mindenki egyetértett vele. Én hallgattam, mivel minden edző tapasztaltabb, eredményesebb volt nálam. Eldöntötték, hogy négy nappal lerövidítik a tábort. Este a kávénál, odaültem Oprendekhez: - „Jean-Michel” – mondtam, - „ha visszamegyünk Párizsba, én továbbdolgozom a kardozókkal az INSEP-en (a párizsi TF)”. – „Ezt nem teheted” – válaszolta, - „mindnyájan leállunk”. – „Másfél éve mérem a terhelésüket” – mondtam, - „sőt itt a táborban, végig vívtam is velük, sem én, sem ők nem fáradtak. Mi az olimpiára készülünk, nemcsak a VB-re!” – Elgondolkozott, majd ezt mondta: - „Rendben van, de ha nincs eredmény, az a te hibád”. – „Ez csak természetes” – mondtam nagyképuén. Ebben maradtunk.
10. Amikor Párizsba való visszaérkezést követően, másnap bementünk az INSEP-re, mindent zárva találtam: július 14.-e volt, a franciák Nemzeti Ünnepe. Én persze ezt elfelejtettem:

több mint egy fél-óra telt, hogy bejussunk a vívóterembe. Annyira hihetetlennek tűnt, hogy ezen a napon edzeni lehet, hogy a teljes szövetségi vezérkar (Boitelle az elnök, Oprendek, valamint a teljes Kard Bizottság) kirándult minket megnézni. Mindez fantasztikusan feldobta a kardozókat: még soha senki nem érdeklődött irántuk. Én is rögtön vettem a lapot, és látványos, jó hangulatú edzést tartottam. Mindenki nevetett, jókedvűen dolgoztunk. Azt hiszem, már akkor megéreztük a sikert.....

11. A bécsi VB jól sikerült: a csapat egy hellyel előbbre lépett, (hatodikak lettünk, az addig nálunk jobb románokat vertük meg); egyéniben Lamour először jutott döntőbe, hatodik lett (ekkor már 28 éves volt), mind az öt francia kardozó táblára került. Húsz éve nem volt ilyen eredmény! A törözőknek azonban nem ment, és ennek következménye is lett. A szeptemberi – összevont – edzői értekezleten, (több mint száz szakember gyűlt össze) nagy dicséretben részesültek a kardozók és én az edzőjük. Oprendek ezután így folytatta: - „A felkészülés nem ment zökkenőmentesen” – mondotta - „nagy meleg volt, az edzőtábort lerövidítettük. A kardozók, László vezetésével folytatták a munkát az INSEP-en, egészen az utazásig. A kérdésem tehát Jacky Courtyllat-hoz, miért nem alkalmazták a törözők is a felkészülésnek ezt a formáját?! A VB-n mutatott gyenge (tör) eredmények miatt Courtyllat mestert felmentem a vezető-edzői megbízatása alól az olimpia után.” És 1984 szeptemberében, már új edző vezette a francia törözőket.

IV.

1. A bécsi VB után lettem *Mester*, ennek minden előnyével és hátrányával. Súlya, jelentősége lett minden szavamnak és tettemnek. Franciaországban addig is – Magyarországon már rég ismeretlen - tisztelettel beszéltek a vívómesterekkel, így velem is, de most a szakmai közvélemény is el -, és befogadott. Tanácsot eddig is kaptam, többnyire jó szándékút. Lefin például – akivel megismerkedésünk után rögtön jóba lettem -, azt a tanácsot adta, hogy főleg a fiatalokkal dolgozzam. – „Én már kipróbáltam Lamour-t” mondotta, - „ne vesztegesd vele az idődet”. Hasonló tanácsot adott másik két elődöm is. Ebben az időben én nem foglalkoztam különösebben ezekkel, (elég sok dolgom volt), ugyanakkor sok ésszerű megfontolás szólt a javaslataik mellett. (Csak később jöttem rá arra az igazságra, hogy minden ember, legyen az akár a legnagyobb Mester is, saját koncepciójának rabja). Pierre Thirioux, a (katonai) vívómesterképző vezetője, és nem mellékesen a három bemutatott francia Mester *tanára*, például - Franciaországba érkezésem előtt néhány hónappal - egy tanulmányt tett közzé, amit a Szövetség felkérésére végzett. Tanulmányában a francia kardvívás jövőjéről, lehetőségeiről értekezett. (Előzetesen három hónapot töltött – többek között – Magyarországon is.) Konklúziója az volt, hogy legjobb lenne, ha a Francia Szövetség lemondana a kardvívásról, és helyette az anyagi és szakmai erőket a szűrőfegyverekre fordítaná: - „A kardvívás olyan mértékű fizikai és szellemi munkát igényel”, - írta dolgozatában, éppen magyar tapasztalatai alapján, - „hogy ezt a *francia mentalitás* nem viseli el”. Még jó, hogy nem olvastam, mielőtt kimentem.....
2. Tanácsot nemcsak én, Oprendek is kapott. Még csak három hónapja dolgoztam Franciaországban, amikor „menetből” vettem részt kardozóimmal a '82-es római VB-n. A csapatot még nem én válogattam, épphogy csak megismertem őket. Ahogy a kollegáimat is, a többi fegyvernem vezetőit. Utólag is jó érzés, hogy milyen hamar befogadtak. (Szakemberként, rögtön értékelték technikai tudásomat.) Amikor – buszokkal -

megérkeztünk Rómába, a verseny helyszínére, a francia busz egyszerre állt be a magyarokéval. Leszálltunk, kölcsönösen üdvözlöttük egymást. Oprendek megfogta a karomat, és kedvesen ezt mondta a leszálló magyaroknak: - „Lászlót, már nem adjuk vissza”. A viccen csak mi nevtünk. Negyedóra múlva, már a teremben, összetalálkoztam Oprendekkel. Láttam rajta, hogy nagyon dühös. – „Képzeld” – fordult hozzám – „az előbb, leszálláskor összefutottam egy magyar töröző kollegáddal. Félrehívott, és azt mondta, hogy rosszul döntöttem, amikor téged választottalak kardedzőnek.” Ránéztem, de ő folytatta: - „Igazából attól vagyok ilyen dühös, hogy meri valaki minősíteni az én döntésemet”.....Láttam, hogy egy egészen más világba érkeztem!

3. Tehát „a nem-tudás” bátorságával és lelkesedésével folytattuk a munkát bécsi VB után, készültünk az olimpiára. Mint vívó, de mint Mester is, technikailag viszonylag jól képzett voltam, viszont nagyon kevés nagy, nemzetközi versenyt láttam. Ezt már kiutazásomkor is tudtam, és már akkor is különösen fontosnak tartottam. Tudtam azonban magamról, hogy nemcsak kreatív, de nagy munkabírású is vagyok. (Sok, addig a szakmában nem alkalmazott oktatás-módszertani megoldást használtam már ekkor is.) Ezekben az években, mint a szivacs, szívtam magamba a látottakat. Valószínűleg, ezt látták meg bennem francia tanítványaim, és ez az együtt-tanulás, lelkesedéssel töltött el mindnyájunkat. Kiderült, hogy nemcsak lelkesülni, de lelkesíteni is tudok. Kezdték formálódni a Csapat.
4. A napi terem-munka mellett (már akkor is), legalább egy órát adminisztrációval, jegyzeteléssel töltöttem. Azt akartam, hogy ne csak eredményesen dolgozzunk, hanem ezt lássák a vívóim is: lássák, hogy mitől lettek eredményesebbek, és lássák – ugyanúgy ahogy én -, hogy mit kell még tenni, hogy még jobbak legyünk. Ezért minden évben (több mint száz oldalon) bemutattam az elvégzett munkánkat: ki hányszor iskolázott, mennyi mérkőzést vívott edzésen és versenyen, ebből mennyi győzelmet ért el, mekkora volt az elért találatok száma, hogy szerepeltek a versenyeken, stb. Minden szezon elején, minden vívó, és minden karddal foglalkozó vívóedző megkapta az előző szezon terhelési teljesítményét. Ebben – az adatokon túl – részletesen is minősítettem VB ill. olimpiai szereplésünket, de minden évközi versenyen mutatott teljesítményt is. Valószínűleg, ekkor tanultam meg egyszerűen fogalmazni. (Ha mondat szerkezete rossz, nem lehet lefordítani!) Mindez, váratlan népszerűséget is hozott; kezdték a kardozókat név szerint is megismerni....
5. Már az első év tapasztalatai alapján eldöntöttem, hogy az évközi versenyek (legyen az, hazai verseny vagy nemzetközi VK), a felkészülés egészét kell, hogy szolgálja. Ez elég új dolognak számított nemcsak Franciaországban, de másutt is. Volt persze egy részvételi minimum, tehát ha valaki egymás után többször is korán kiesett (vagy nem volt győzelme sem), azt, a következő versenyről kihagytam. De ettől eltekintve, *nem volt teljesítménykényszer*: ha a versenyző olyan ellenféltől kapott ki, akinek tudása (eredménye) még nagyobb volt, ugyanakkor ő mindent megtett, hogy ennek ellenére legyőzze, nem volt baj, ha nem sikerült. Rájöttem, hogy a vereségből szinte többet tanulhatunk, mint a győzelmekből!
6. Ahogy most is, 1984-ben is február elején volt a Gerevich-Kovács-Kárpáti VK (akkoriban Hungária Kupának hívták). A bécsi VB jó eredménye miatt, a technikai igazgató, Jean-Michel Oprendek is elkísért minket, hogy lássa a kardozókat. De nem tetszett neki, amit látott. Senki sem jutott döntőbe, és ez aggodalommal töltötte el. (A 12 év alatt, amíg kint voltam, talán hárman kerültek Pesten döntőbe.) Valószínűleg, beszélt is néhány kiesett

versenyzővel, és azt is tudta, milyen sokat dolgozunk. (Ekkoriban minden péntek délután háziversenyt vívtunk, akár volt a hétvégén utazás és verseny, akár nem.) - „Nem lesz ez egy kicsit sok, holnap verseny lesz Mester”-szerű aggodalom lehetett benne, ahogy valószínűleg ilyesmit fogalmazhatott meg az a néhány kiesett kardozó is, akikkel beszélt. Másnap, a „L' Equipe” c. országos sportújságban az jelent meg, hogy a kardozók munkájával a technikai igazgató J. M. Oprendek elégedett ugyan, de a vívók fáradtan mozogtak a versenyen. Arra kéri tehát László Szepesi vezető edzőt, hogy csökkentse a terhelést.....

7. Ez még nagyobb munkára sarkallt, mivel akkor én már sejtettem, hogy ez a típusú felkészülési munka (ami elsősorban a szezon végi VB illetve olimpián elért maximális teljesítményt, és nem az évközi eredményeket célozza), tehát, hogy ez a koncepció sikeres lehet. De ehhez teljes erőbedobással végig kellett csinálni a szezont, mivel ezzel készültünk az olimpiára. Ezért ettől kezdve *havonta* beküldtem a Szövetségbe a kardozók összesített terhelési adatait, hangsúlyozva a növekvő terhelést.
8. A Los-Angeles-i Olimpiára Escandido-ban készültünk, Kaliforniában. Az amerikaiak nagyon kedvesek és segítőkészek voltak. Erre szükség is volt, mivel a terem, amit rendelkezésünkre bocsátottak, azt hiszem, egy istálló volt. Minden felszerelést Párizsból hoztunk: gépeket, pástokat, fegyvereket, ládászám egészségügyi felszereléseket, stb. (és persze pezsgőket is, kartonszámra, a győztesek ünneplésére!) Minden fegyvernemnek két pást jutott. Viszont minden képzeletet felülmúlt a meleg. Léghcondi akkor még csak a szállodákban és a kocsikban volt. Ott hűsöltünk. Mindez senkit sem zavart. Lelkesen készültünk, napról-napra.
9. Mivel minden fegyvernem autonóm volt, mindenki végezte a saját programját. Reggelenként együtt mentünk futni (a kardozók főleg a párbajtőrözőkkel), délután pedig a teremben vívtunk, iskoláztunk. Én akkoriban véglegesítettem néhány „speciális” taktikai feladatot velük. Csak Oprendeknek nem volt munkája. Ez szokatlan lehetett számára, ezért iskolákat kezdett adni. Láttam, hogy a párbajtőrözők (ők voltak az igazi profik), sorsot húztak, ki iskolázzon Oprendeknél. A vesztes kétszeresen porul járt: nemcsak iskoláznia kellett a technikai igazgatónál (ez fizikailag nem volt semmi!), de még ki is kiröhögték a többiek. A törözők, fogcsikorgatva szenvedtek. Én, az előző év tapasztalatai alapján nyugodt voltam: a kardozókat Oprendek békén hagyta.
10. Nem számoltam azzal, hogy Olimpiára készülünk. Ez sok mindent felülírt. Valószínűleg az is szokatlan lehetett Oprendek számára, hogy mint technikai igazgató, aki nemcsak a „technikáért”, de az egész szakmai munkáért is felelt, éppen a legfontosabból, az egyéni iskolából maradt ki. (Pedig hagyományosan ez minősíti leginkább a vívóedzőt.) Egy délután, élém állt: - „Melyik kardozónak adjak iskolát?” – kérdezte. Hosszasan néztem rá, pedig kistermetű volt. – „Dedel” – szóltam Delrieu-nek – „Menj iskolázni”- és elfordultam. Bár épp iskolát adtam Lamournak, leültem, annyira felidegesített az eset. Jeff mellém ült, és nyugtatott: - „Hagyd, László, nem érdekes.” Delrieu iskolája 50 percig tartott az 50 °C –os melegben. (Később, két napig alig tudott járni.) Mikor befejezték, Oprendek még nem volt fáradt. – „Adj még egy tanítványt!” – mondta vidáman. Láttam, hogy Ducheix elsápad. - „Ma már nem iskoláznak többet” – feleltem, - „Menjete futni” - szóltam a kardozóknak. Feltűnő lelkesedéssel indultak neki.
11. - „És hogy tetszett az iskolám?” - ült mellém Oprendek. A kérdés már soknak tűnt. – „Nagyon nem örültem neki” – feleltem, – „nem az iskola jó, vagy rossz minőségéről van

szó. Ebben az ötven percben Delrieu semmit sem gyakorolt abból, amit egész évben tanítottam neki, sőt voltak olyan részei is, ami kifejezetten káros is volt számára”. Sohasem felejttem el Oprendek arcát. Nagyon megsértettem, pedig nem akartam. Másnap este, késő éjszakáig beszélgettem vele szobájában. – „Sorsot húznak a vívók, hogy ki iskolázzon veled” – mondtam neki, - „Maitre-mouche-nak neveznek a hátad mögött, légynek, ami mindenre rászáll. Te nem szorulsz erre”–, folytattam – „te ennél meghatározóbb szakember vagy. Nézd meg a judósokat, ott nem fordulhat elő ilyesmi.” (Tudtam, hogy a Judo Szövetség DTN-e, Oprendek példaképe.) De nem tudtam meggyőzni. Elváltunk, és tudtam, vége egy barátságnak.

12. A '84-es Olimpia rosszul indult. Sem a férfi, sem a női törben nem lett aranyérem, sőt a csapatok is gyengén szerepeltek. A kard szám előtt az újságírók, rámásztak Oprendekre. - ”Igazából a kardozóktól várok eredményt” - mondta váratlan fordulattal Oprendek – „László Szepesi csapata jól és sokat is dolgozott; két év után ideje, hogy bizonyítsanak”. Nekem a faluban ezt mondta: - „Nem tehettem mást, nagyon rám szálltak!” Szerencsére, ez a szöveg annyira távol állt a realitástól, hogy a kardozók nem is törődtek vele. Amikor aztán este Lamour olimpiai bajnok lett (sérülten, a sípcsontja három helyen volt elrepedve), az öröm többszörös volt. Ekkor hallottam először a francia himnuszt.

V.

1. Összesen tizenkét évet maradtam Franciaországban. Még két további olimpiára készítettem fel francia kardvívó tanítványaimat, akik sporttörténetileg is figyelemreméltó eredményeket értek el: nyolc világbajnoki és olimpiai érmet szereztek. Jean-François Lamour 1984-ben Los-Angelesben és 1988-ban Szöulban olimpiai bajnok, 1987-ben, Lausanne-ban egyéni világbajnok lett. 1992-ben - már harminchat évesen – egyéni bronzérmét szerzett a Barcelonai Olimpián, csapatbronzérme mellé. A Raçing klub csapata (Lamour, Guichot, Delrieu, Ducheix, Bolle) 1990-ben elnyerte a Bajnokcsapatok Európa Kupáját. A francia válogatott (Lamour, Guichot, Delrieu, Ducheix, Daurette, Granger-Veyron) minden tagja vagy érmes, vagy egyéni döntős lett az elmúlt VB-ken és olimpiákon. Mindez egyedülálló és példa nélküli volt a francia kardvívás 100 éves történetében. Már hazajöttem, amikor 1995-ben Jacques Chirac francia államfő a Francia Nemzeti Érdemrend Lovagkeresztjével tüntetett ki Franciaországban végzett munkám elismeréséül (Chevalier de L'Ordre National du Mérite).
2. Jean-François Lamour sportpályafutását befejezve, évekig Franciaország sportminisztere volt; jelenleg a Francia Nemzetgyűlés képviselője. Másik két tanítványom, J.Ph. Daurell és P. Guichot jelenleg a francia férfi és női kardcsapat vezetőedzői; tanítványaik Európa, és világbajnokok lettek, a francia férfi kardcsapat pedig az elmúlt két olimpián aranyérmes lett. Én, magam 2005-ben sikertelenül pályáztam az MVSZ által kiírt kard Szövetségi Kapitányi posztra. A Szövetség elnöksége Nébald Györgyöt választotta.